

Тажобаева Уркуя Кочкоровнанын «XX кылымдын 70-90-жылдарындагы кыргыз поэзиясын окутуунун методикалык системасы» деген аталыштагы 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча, педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишине карата

РАСМИЙ ОППОНЕНТТИН ПИКИРИ

Изилдөө үчүн тандалып алынган теманын актуалдуулугу.

Азыркы жаштардын басымдуу бөлүгүнүн адабиятка, анын ичинде, ыр түрүндөгү чыгармаларга кызыгуусунун солгундашынын бир булагы – ааламдашуу процессинин активдештирилишинен улам маалымдоо технологияларынын окуучуларга таасиринин күчтүүлүгү болсо, экинчи булагы – жалпы билим берүүчү мектептерде адабиятты, анын ичинде поэзияны окутуунун натыйжалуулугуна жетише албай жаткандыгыбыз менен байланышат. Бул эки булак адабиятты окутуунун мазмунун, формасын жаңылоону, технологияларын өркүндөтүүнү, анын максат-милдетин окуучулардын билим алууга деген даярдыктарын жогорулатууга багыттоону талап кылат.

Тажобаева Уркуя Кочкоровнанын «XX кылымдын 70-90-жылдарындагы кыргыз поэзиясын окутуунун методикалык системасы» деген темадагы диссертациялык иши кыргыз педагогикасындагы актуалдуу темага – XX кылымдын 70–90-жылдарындагы кыргыз поэзиясын окутуунун тутумун илимий-методикалык жактан негиздеп, аларды окутуу ишинде, педагогикалык ишмердүүлүктө пайдалануунун натыйжалуу методдорун, ыкмаларын иштеп чыгууга жана өркүндөтүүгө арналган.

Диссертант XXI кылымдын башталышында, ага чейин эле мектеп окуучуларынын адабий коркөм эстетикалык маданиятын өркүндөтүүгө,

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ АРНАМАСТЫК МЕНДЕТКЕН ИШТЕРИНИН МИНИСТРЛИГИ
10 90 10 05 2021

И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин жана Кыргыз билим берүү академиясынын алдындагы Д 13.20.623 диссертациялык кеңешинин мүчөсү, педагогика илимдеринин доктору, профессор Рысбаев Сулайман Казыбаевичтин изденүүчү Тажибаева Уркия Кочкоровнанын “XX кылымдын 70–90-жылдарындагы кыргыз поэзиясын окутуунун методикалык системасы” аттуу темадагы адистиги 13.00.02-окутуу менен тарбиялоонун теориясы жана методикасы (кыргыз адабияты) шифрына ылайык жазылган диссертациялык иши тууралуу

РАСМИЙ ОППОНЕНТТИК ПИКИРИ

Илимий жетекчиси: Ишекеев Назаркул Ишекеевич, педагогика илимдеринин доктору, профессор, КР УИАнын корреспондент-мүчөсү.

1. Изилдөөнүн темасынын адистикке дал келиши

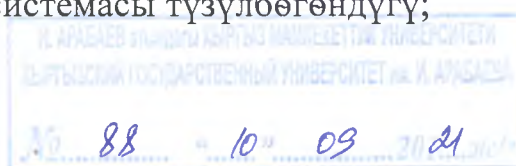
Тажибаева Уркия Кочкоровнанын “XX кылымдын 70–90-жылдарындагы кыргыз поэзиясын окутуунун методикалык системасы” аттуу темадагы адистиги 13.00.02-окутуу менен тарбиялоонун теориясы жана методикасы (кыргыз адабияты) шифрына ылайык жазылган диссертациялык иши Д 13.20.623 диссертациялык кеңешинин адистигине туура келет.

2. Изилдөөнүн актуалдуулугу:

Аталган изилдөө бүгүнкү күндө мектепте кыргыз адабиятын окуп-үйрөнүү методикасы илими үчүн актуалдуу, себеби:

- биринчиден, 70-90-жылдарындагы кыргыз поэзиясын окутуунун тажрыйбасынын жетишсиздиги, ал тажрыйбалар иретке салынып жыйынтыкталбагандыгы;

-XX кылымдын 70-90-жылдарындагы кыргыз поэзиясын мектепте окутуунун бирдиктүү методикалык системасы түзүлбөгөндүгү;

- адабият мугалимдери үчүн окуп-үйрөнүүгө деп сунушталган поэтикалык чыгармаларга түздөн-түз тийиштүү методикалык эмгектердин дээрлик жетишсиздиги;

- аталган багыттагы заманбап технологиялардын иштелип чыкпагандыгы изилдөөнүн актуалдуу экендигин далилдейт.

3. Изилдөөнүн илимий жыйынтыктары:

-изилдөөдө педагогика илими үчүн маанилүү төмөндөгүдөй корутундулар алынган:

1-жыйынтык: ХХ кылымдын 70–90-жылдарындагы кыргыз поэзиясынын жалпы өзгөчөлүктөрү, тенденциялары, ал мезгилдеги кыргыз поэзиясынын көрүнүктүү өкүлдөрүнүн чыгармачылыгынын жалпы багыты, анын тематикасы, проблемалуулугу, профессионал акындардын ар биринин жекече чыгармачылык багыттары, өзгөчөлүү почерки аныкталып көрсөтүлгөн;

2-жыйынтык: Окуу процессинде поэтикалык чыгармалардын таанып-билүүчүлүк, таалим-тарбиялык жана өнүктүрүүчүлүк мүмкүнчүлүгү ачып берилген жана ошого жараша окутуу методдору айкын көрсөтүлүп, анын материалдары диссертацияда кенен берилген;

3-жыйынтык: ХХ кылымдын 70–90-жылдарындагы кыргыз поэзиясын окутуунун методикалык системасы, (окутуунун максаты, окутуунун мазмуну, окутуунун формалары, окутуунун каражаттары, окутуу методдору, корутундуга келүү), ал тургай, ар бир жазуучунун чыгармачылыгын окуп-үйрөнүүнүн методикалык системасы (М: С.Жусуевдин “Алакан” аттуу чыгармасы боюнча) жана салттуу жана интерактивдүү жолдору ишенимдүү иштелип чыккан;

4-жыйынтык: аталган багыттарда иштөөнүн формалары менен методдору (салттуу: анын ичинен, аңгемелешүү, түшүндүрүү, изилдөө, проблемалык окуу, көркөм окуу ж.б., интактивдүү: эвристикалык баарлашуу, сократтык баарлашуу, ой калчоо, сынчыл ойлом, интерактивдүү лекция, дискуссия-лекциясы, лекция-конференция, лекция-баарлашуу, эссе жазуу,

ж.б.) окутуунун дидактикалык негиздери (окутуунун максатынын так коюлушу, окуучунун ишмердигин туура уюштуруу, зарыл каражаттарды топтоо, колдонуу, окуу процессин максаттуу уюштуруу, методдорду чебер колдонуу, убакытты туура пайдалануу, натыйжага жетүү, критерийлер менен объективдүү баалоо ж.б.) иштелип чыккан;

Иштелип чыккан бул технологиялар жана ыкмалар эксперименталдык жол менен тастыкталган.

Ушундай жыйынтыктарына карап, аталган диссертациялык иште алгылыктуу илимий жаңылыктар, жаңы идеялар айтылган деп эсептөөгө болот.

4. Диссертациядагы алынган натыйжалардын негизделиши жана ишенимдүүлүгүн булар далилдейт:

1-жыйынтык: - XX кылымдын 70–90-жылдарындагы кыргыз поэзиясынын жалпы тематикасы (поэтикалуулук, романтикалуулук, патриотизм, публицистикалуулук ж.б.), тенденциялары, ал мезгилдеги профессионал акындардын ар биринин жекече чыгармачылык өзгөчөлүктөрү (Б.Сарногоевдин, М.Абылкасымованын, Ж.Мамытовдун, Э.Ибраевдин ж.б.) ар биринин окуу программасындагы берилген чыгармаларынын негизинде аныкталып көрсөтүлгөн;

2-жыйынтык: - аталган акындардын чыгармаларын окутууда алардын мектеп программасына кирген чыгармаларынын толук талданышы, анын билим берүүчүлүк, өнүктүрүүчүлүк жана тарбия берүүчүлүк маани-маңызынын (алардын ичинен:идеялык-тематикалык маани-маңызын ачуу, сөз менен иштөө, этнолингвистикага маани берүү, окуу техникасын өнүктүрүү, поэзияны үйрөнүүдө искусствонун башка түрлөрү менен, М: сүрөт жана театр искусствосу менен биргеликте интеграциялап иштөө)толук абалы чагылдырылгандыгы;

3-жыйынтык: -окутуунун психологиялык негиздерин айкындоо, м.: поэзияны кабылоо, кызыгууну ойготуу, эмоционалдык фон түзүү, чыгарманы сыртынан түшүнүү жана ичинен түшүнүү, анализдөө, талдоо, синтездөө, тыянакка келүү

сыяктуу иш-аракеттердин биримдигине таянгандыгы жана ошого жараша окутууну уюштургандыгы;

4-жыйынтык: -окуучунун поэзиялык чыгармаларды окуп-түшүнүүсүнө ылайык методдорду тандоосу (м.:маалымат булагына жараша методдор, өздөштүрүүгө ылайык методдор жана таанып-билүүгө, т.а. эвристикалык таанып-билүү, жарым эвристикалык таанып-билүү ж.б. карата методдор), технологиялар (м.: чыгарманы көркөм окуу, анын негизги идеясын табуу, өзгөчөлүгүн аныктоо, образдарды иликтөө, аудио, видео каражаттарын колдонуу) иштелип чыгып, алар экспериментте жакшы натыйжага алып келген.

5. Диссертациялык иштеги илимий жыйынтыктардын жаңылыгынын деңгээли:

1-жыйынтык: жаңы, XX кылымдын 70–90-жылдарындагы кыргыз профессионал акындардын чыгармачылык өзгөчөлүктөрү мектеп программасына ылайык алгач ирет иликтөөгө алынгандыгы;

2-жыйынтык: жарым-жартылай жаңы: 70-90-жылдарындагы кыргыз поэзиясын окутуу процессинде таанып-билүүчүлүк, таалим-тарбиялык багыты көрсөтүлгөндүгү;

-3-жыйынтык: жаңы, 70-90-жылдарындагы кыргыз поэзиясынын окуу программасына сунуш кылынган чыгармаларын адабий-тарыхый процесс, коомдук турмуштун жалпы динамикасы менен байланышта талдоонун бүтүн бир методикалык системасы иштелип чыккандыгы;

4-жыйынтык: жарым-жартылай жаңы: -иштелип чыгылган методикалык сунуштар учурдун заманбап талаптарына жараша методдор, ыкмалар менен жүргүзүлгөндүгү.

6. Алынган жыйынтыктардын ички биримдиги:

Изилдөөдөгү алынган жыйынтыктар ички биримдикке, уланмалуулук мүнөзгө, логикалык ырааттуулукка, маанилик байланыштуулукка ээ.

7. Алынган жыйынтыктарды тиешелүү проблемага, теориялык же колдонмо маселеге багытталышын баалоо:

Диссертанттын илимий - изилдөөсүндө ХХ кылымдын 70–90-жылдарындагы кыргыз поэзиясынын жалпы өзгөчөлүктөрү, тенденциялары, ал мезгилдеги профессионал акындардын ар биринин жекече чыгармачылык өзгөчөлүктөрү ар биринин окуу программасындагы берилген чыгармаларынын негизинде аныкталып иштеп чыккан. Бул корутундулар - тармак үчүн маанилүү.

8. Диссертация негизги жоболорунун, жыйынтыктарынын, бүтүмдөрүнүн жетиштүү санда жарык көрүшү:

-Изилдөөнүн натыйжалары 19 илимий макала жарыяланган. Алардын ичинен 3 макала чет өлкөдөн, 12 макала Эл аралык илимий-практикалык конференциялардын материалдарында опробацияланган жана усулдук 1 колдонмо жарыкка чыкты.

9. Авторефераттын мазмуну диссертация менен дал келиши:

Автореферат менен диссертациянын мазмуну бири-бирине шайкеш келет жана жоболору, максат-милдеттери, тыянактары, сунуштары дал келет.

10. Диссертациянын мазмунунда жана жасалгаланышында кеткен айрым мүчүлүштүктөр:

-Окуучулардын поэзиялык чыгармаларды окуп-үйрөнүүдө, алардын кызыгууларын текшерүүдө жана баалоодо атайын критерийлер сунушталган, бирок алар окуучунун билимин, билгичтигин, көндүмдөрүн баалоону толук чагылдырбайт, т.а. окуучу өз билимин практикада колдоно билүүсү, проблемалуу кырдаалды чечүүсү, чыгармачылыгын көрсөтүүсү байкалбай калган;

- поэзиялык чыгармаларды окуп-үйрөнүү боюнча республиканын мугалимдеринин алдыңкы жаңычыл тажрыйбаларынан сөз кылууда, алардан

так мисалдарды, мугалимдердин өзгөчөлүк ыкмаларын, жаңылыктарын келтирсе болмок;

- поэзиялык чыгармаларды окууда окуучунун көркөм окуусун баалоодо көркөм окуунун методикасын, анын ичинде, окуунун партитурасын, поэзиялык чыгарманын ички методикасын түшүнүү ыкмаларын да колдонсо болмок.

Бирок, бул сын пикирлер корголуп жаткан диссертациянын мазмунуна, анын ийгиликтерине таасир этпейт жана диссертанттын мындан аркы иштеринде эске ала жүрүүсүнө каалоо иретинде айтылды.

11. КР ЖАКтын “Окумуштуулук даражалдарды ыйгаруу тартиби жөнүндөгү Жобосунун талаптарына диссертациянын дал келиши.

Жогоруда айтылган алгылыктуу жагдайларды эске алуу менен, изденүүчү Тажибаева Уркия Кочкоровнанын педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн сунуш кылган “XX кылымдын 70–90- жылдарындагы кыргыз поэзиясын окутуунун методикалык системасы” аттуу деген темадагы адистиги 13.00.02-окутуу менен тарбиялоонун теориясы жана методикасы (кыргыз адабияты) шифрына ылайык диссертациялык иши КР ЖАКтын “Окумуштуулук даражалдарды ыйгаруу тартиби жөнүндөгү Жобосунун талаптарына толук дал келет, ал эми автору Тажибаева Уркия Кочкоровнанын педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алууга жана ыйгарууга толук татыктуу деп эсептөөгө болот.

Расмий оппонент:

Рысбаев С.К., п.и.д., профессор

“Профессор С. К. Рысбаевдин колун тастыктайм”

КББАнын кадр бөлүмүнүн башчысы:

Дата: 10.09.2021 г. № 88
Султолова 6 РС D1320.623
Коп тамгасын тастыктаймын
ПОДПИСЬ ЗАВЕРЯЮ

КОП ТАМГАСЫН ТАСТЫКТАЙМЫН
ПОДПИСЬ ЗАВЕРЯЮ